

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Decisiones Casvum Conscientiæ Ex Doctrina Consiliorvm Martini Ab Azpilcveta Doctoris Nauarri collectæ, & iuxta librorum iuris Canonici dispositionem in suos Titulos distributæ

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

Titvlvs II. De Constitutionibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13903

traheretur: scilicet, quia per taciturnitatem eius, aliqua si de avertentur, aut crederent fidem Catholicam non esse veram. Siquidem in his casibus fidem confitenti tenetur, nec ob timorē excusatur, ut ait S. Tho. 2. 2. q. 3. ar. 2.

TITVLVS II. De Constitutionibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Ignorantia crassa seu affectata a peccato non excusatur iusta vero seu probabilis excusatur.
- 2 Promulgatio est de legis essentia, etiamsi sit facta in Concilio Generali, etiam cum Papa confirmatione, nec antea ligat.
- 3 Ignorantia presumitur iustas rationes probatur scientia, & vna probatur.
- 4 Scientia legis quam ad ligandum sufficit.
- 5 Lex ante tempus a Legislatore prescriptum non ligat.
- 6 Lex Principis inferioris a die scientiæ subditos ligat.
- 7 Lex noua solo iure scripto attendit, ante duos menses elapsos non ligat, secus de fidei, & consuetudine.
- 8 Lex ante quam recipiatur saltem per maiorem partem ciuicis non ligat.
- 9 Lex non recepta seu ab ignorantibus, seu tam scientibus, non ligat.
- 10 Lex non recepta aut noua non obligat.
- 11 Concilij Tridentini decreta mores ad spectantia, vbi recepta non sunt, non obligant.
- 12 Bulla Romæ publicæ a ceteris ligant, quæ feruntur publicas.
- 13 Confessorius pariterem Bulla Papæ ignarum monere non tenetur.
- 14 Doctor legens non tenetur docere legem, quæ Provincialis suos non ligat.
- 15 Confessorius contra suam opinionem absolueret potest, quem auctoritate, vel ratione contraria vni videt.
- 16 Beneficia plura, etiam residentiam requirentia, ex causa iusta haberi possunt sine peccato.
- 17 Beneficia plura tenere ex sua natura non est ita malum, quin ex causa iustificari possit.
- 18 Episcopi ex consuetudine hæreticos, & schismaticos reconciliare possunt.
- 19 Residentia in beneficio curato de iure diuino est, & ideo ubique seruanda.
- 20 Ordinem sacrum sine titulo sumens est suspensus, & episcopus talem scienter ordinans alere tenetur.
- 21 Filius presbyteri in ecclesia, vbi pater beneficiarius est, nullo modo, etiam tanquam advena ministrare potest.
- 22 Filius presbyteri non potest habere beneficium in ecclesia in qua pater, quod si habuit, ipso iure non vacat ante Conc. Trid., nisi post trimestre.
- 23 Taciturnitas eius, quod iura exprimit iubent gratiam vitiat.
- 24 Confessor non interroget de beneficiorum pluralitate eos, qui putant ea se iuste retinere.
- 25 Bullas Papæ supprimentes, & illas publicari prohibentes excommunicati sunt, & nisi resipiscant non sunt absoluenti.
- 26 Gabellam exigentes a clericis, & religiosis excommunicati sunt, nisi &c.
- 27 Gabella, si per Christianum exigantur, infidelibus locari possunt.
- 28 Catholici cum hæreticis, & schismaticis denunciatis commercia exercere prohibentur.
- 29 Hæretici, & schismatici in Bulla cæna excommunicantur.
- 30 Matrimonium cum hæreticis contrahere Catholicis non licet, sed contractum tenet.
- 31 Schismaticorum filij ad scholas Catholicorum admitti possunt, sed non e contrario.
- 32 Hæreticorum non denunciatorum oblationes recipere licet.
- 33 Catholici hæreticos non denunciatos in patris admittentes peccant mortaliter, & sic admissi cognationem spirituale contrahunt.
- 34 Absoluti nequeunt hæretici etiam in mortis articulo, nisi omnes errores desintur, saltem implicite.
- 35 Empiricum pacto de retrouendendo facta, peccatum est, & vitiosum.
- 36 Iura tutoribus in pupillarum pecunijs accrescendis commiss-

- 37 Libros prohibitos scienter legentes, etiam studio eorum errores noscendi, excommunicati sunt.
- 38 Episcopus hodie licentiam Missandi apud infirmos dare non potest.
- 39 Pests tempore curati vel per se ipsos, vel per alios infelici sacramenta ministrare tenentur.
- 40 Eucharistia delatio, & processio publica omitti possunt, vbi ab hæreticis debonestatio timetur.
- 41 Possessorium super Decimis coram iudice laico intentari potest.
- 42 Ecclesia in suos colonos eodem iure, quo laici, vti licet.
- 43 Clericus iurisdictionem suam criminalem per vicarios exercens, licet sequatur mors, vel mutilatio etiam iniusta non sit irregularis, secus si per seipsum eam exercet.
- 44 Hæretico, minus quam Iudæo, officium cum præclementia commendandum.
- 45 Hæreticus in foro exteriori a solo Papa absoluitur, in interiori a Episcopo.
- 46 Constitutio noua non extenditur ad præterita nisi cum agitur de effectu futuro, qui sine effectu præterito stare potest.
- 47 Lex in consuetudinario, ut omnis aliam odium aliquid lata, odiosa, & restringenda est.
- 48 Pensiones in confidentiam transferentes, penam confidentiariorum non incurrunt.
- 49 Lex Principis secularis de non exitu aduentus equi in foro conscientie non obligat.
- 50 Statutum, ut tot tantum de una natione eligantur, iustum, & rationabile esse potest.
- 51 Papa quando, ut Papa, & quando, ut Doctor tantum respondere censetur.
- 52 Lex puniens procuratorem fauorem non includit impetrem ad illud literas, si eis non utatur.
- 53 Statutum ciuitatis ligat omnes illius ciues, hoc est, habentes in ea domicilium, at inibi natos, alij habentes domicilium, non ligat.
- 54 Statuta Papalia sunt, quæ Capitulum Generale auctoritate Apostolica condidit, unde nec ipsum, nec illud representans potest ea tollere; sed si quid iniuste statuat, ad Papam cui immediate subicitur, recurrendum est.

DECISIO I.

Ex Consl. r. tam in nouis quam in antiquis.

Sicut ignorantia crassa, quæ quis ignorat id, quod homines sui status, & conditionis communiter sciunt, esse excusatur a tanto, non tamen a toto; aut affectata, quæ quis scire nolit quod scire tenetur, quo libetius absque conscientie contradictione, vel alia de causa peccet, neque a toto excusatur, neque peccatum ipsum minuit, sed illud potius ob circumstantiam mali desiderij auget, ita S. Tho. 1. 2. qu. 76. art. 8. & Nau. in Man. c. 2. nu. 4. ita e contrario ignorantia iusta, quæ a Canonistis probabilis, a Theologis vero in uincibilis dicitur, quæ quis ignorat, quod vel scire non tenetur, vel non potest, adhibita diligentia, quæ ab alijs sui ordinis solet adhiberi. Ex eodem Sanct. Thom. vbi supra ar. 3. & qualis est eius, qui petit consilium a viris doctis, & probis, qui falso illi consulunt Arg. c. capellanus, de ferijs, & S. Ant. 1. part. tit. 3. c. 3. §. 10. omnino a peccato excusatur, quando est causa actus, ita ut actus ille non fieret, nisi ignoraretur. ita S. Thom. 1. 2. qu. 6. art. 8. & q. 76. art. 1.

DECISIO II.

Dub. 1.

Ad legem sub peccato transgrediendam non sufficit scire legem aliquam esse faciendam, aut factam, etiam in Concilio publico, si nondum sit promulgata; cum lex antequam promulgetur, non liget, & leges, dist. 4. si quidem de legis essentia est promulgatio ex S. Tho. 1. 2. qu. 90. artic. 4. sed neque satis est quod sit promulgata, si promulgatio eius probabiliter ignoretur; neque constitutio Concilij Generalis etiam promulgata ante specialem Papæ confirmationem subiectam ligat.

DE.

DECISIO III. Dub. 2.

Ignorantia inuincibilis in foro conscientiae, ex solo dicto rei dicentis se iuste ignorasse, constare potest; Arg. ca. Humanæ aures, 2. q. 5. qualis etiã in foro exteriori presumitur, donec scientia probetur. c. Præsumitur, de reg. iur. in 6. Probari etiã potest ignorantia iusta vel per iuramentum. Passoralis, de except. & c. si vero, 2. de sent. excom. cum que in animo sunt, aliter probari aliquando nõ possunt: ca. Significasti, 1. de homicid. vel probando aliquid quod necessario consequitur ignorantiam, quia scilicet in fano erat, aut furiosus: c. Madusus, 3. q. 9. c. cum dilectus, de iur. ab intest. vel probando aliquid, quod verisimiliter ignorantia consequitur, vt probando absentiam. ca. si qui mat. accusa, non pos.

DECISIO IV. Dub. 3.

Scientia legis quæ ad ligandum sufficit, non est necessæ vt talis sit quæ nascitur ex notitia intuitiva alicuius quinque sensu: Neque sufficit quilibet auditio, & relatio, aut credulitas, quod lex illa in Curia promulgata sit, sed requiritur vt sciatur lex illa promulgata in Curia, & facta, & recepta a maiore parte populi, cuius ipse pars est; lex enim iuste promulgata nõ ligat si maior pars eam non recipiat.

DECISIO V. Dub. 4.

Ex ante tempus a legislatore præscriptum neminem ligat, cum lex maiorem virtutem illa non habeat, quã legislator illi tribuit; Arg. c. fide reg. iur. in 6. Soler autem exprimere tempus, quo vult vt lex sua ligare incipiat: cap. cum singula, de præb. in 6. Quod si lex dicat, vt liget ex nunc, ab ipso tempore promulgationis ligabit scientes, ex Glo. in Clem. 2. de heret. & etiã iuste ignorantes, quoad irrationem actus; ex Panor. in cap. 2. de constit. licet non quoad peccatum.

DECISIO VI.

Ex Principis inferioris a die scientiæ subditos ligat, cū nullo iure cautum sit, vt legis Principis inferioris vinculum differatur; Ad præsumendum autem scientiam, quoad forum exterius, tempus videtur arbitratum. Panor. in c. 2. nu. 8.

DECISIO VII.

Quamuis solo iure scripto attento, princeps non videatur ligare ante lapsum duorum mensium, & scientes eam factam & promulgatam. Glo. in data sexti; ita tamẽ, vt lex promulgata in Curia Principis non ligat Prouinciales, hoc est, subditos extra Prouinciam, vbi est Curia, de gentes etiã post duos menses a publicatione facta in Curia, donec per Gubernatores Prouinciarum in eorum Metropolitibus promulgetur; Ioan. Andr. in glo. data Sexti, & Ceter. 1. 2. q. 90. ar. 4. De stylo tamen, & consuetudine non solum Curie Romanæ, sed etiã Imperatoris, & aliorum Regum seruari videtur, vt lex liget omnes etiã Prouinciales post duos menses a publicatione legis in Curia facta, & locis ad id præstitutis, atenta tamen distantia Prouinciarum, & qualitate legum, & frequentia hominum in locis Prouinciarum habitantium in Curia, & ad eam venientium, & redeuntium ab ea, vt iudicari probabiliter possit legis promulgationem ad eorum notitiam peruenisse; Ita S. Tho. 1. 2. q. 90. att. 4.

DECISIO VIII. Dub. 5.

Lex, antequam recipiatur, saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars est transgressor, non ligat, cum legislator illam sub conditione ferre præsumatur, si recipiatur saltem per maiorem partem: S. Leges. d. 4. & l. de quib. ff. de legi. Fel. in cap. 1. de treuga & pace & Nau. in Manual. cap. 23. num. 41. quia enim lex communem respicit vilitatem, cetera autem lex, dist. 4. non videtur legislator velle vnum, vel alterum ligare ad seruandum, quod alij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt: Ita S. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 6. & 2. 2. q. 147. ar. 3. Neque peccat primi non seruantes, & non recipientes legem iuste promulgatam, si

sciente id superiore, & potente cogere, & non cogente seruare, non seruant: eo quod videtur superior eam suspendere, vel tollere. Glo. in c. 1. de treuga, & pace, & Panor. & Felia. ibi.

DECISIO IX. Dub. 6.

Sicut lex non recepta ab eam scientibus non ligat, ita etiam & lex non recepta ab eam ignorantibus enervatur, cum iustior sit causa non obseruantium legem, eo quod eam ignorant, quam eorum, qui scientes eam nolunt recipere, nec illa vult: vnde cum lex non recepta ideo obliget, quia non est vsa recepta, sic ignorata etiã non ligabit, cum ab istis nulla ratione recipi possit. l. de quibus, ff. de legibus.

DECISIO X. Dub. 7.

Am lex a subditis nõ recepta, quam a Legislatore reuocata, in eo pares sunt, quod neutra vim obligandi habet; in alijs autem differunt, quod in casu priore extat lex, quamuis non liget donec recipiatur; in posteriore vero non extat lex, nec recipi potest: & lex iam lata, & promulgata, nondum reuocata, quamuis a principio nõ recipiatur a subditis, potest tamen postea mutata voluntate eorum recipi, quia substantia eius durat: reuocata vero minime nisi denouo a Legislatore feratur, eo quod iam substantia eius perijt, quod autem est extinctum, reuiuiscere non potest, nisi auctor potens illud denouo producat. l. Quæ res, §. aream, ff. de solut. e. Quam periculosum, 7. q. 1.

DECISIO XI. Dub. 8.

Concilij Tridentini decreta, quæ ad mores, & reformationem spectant, & quæ nouum ius inducunt, nõ eos obligant, qui probabiliter ea ignorant: sed nec eos, qui ea sciunt, non quidem ea ratione, quod illa non sint promulgata, cum nullibi cautum sit ea promulgari debere in Prouincijs ad hoc, vt vim habeant obligandi, excepto solo decreto illo de Matrimonio contrahendo posito a Concilio Trid. sess. 24. ca. 1. de ref. Matrim. sed ea, quod in aliquibus Prouincijs, aut Regnis, neque a principio, neque postea, sunt recepta; vnde nec illorum Regnorum homines obligant.

DECISIO XII. Dub. 9.

Vllæ diuersorum summorum Pontificum de pœnis in non recitantes officium diuinum, de non habendo officio B. Virginis lingua vernacula, de Confidetijs, de Cambijs, Bulla etiã Cene Domini, & alia, dummodo Romæ publicatae sint, ligant omnes etiã longissime distantes, scientes eas esse Romæ publicatas; adeo, vt non excusentur ex defectu promulgationis, quamuis ex defectu receptionis excusari possint.

DECISIO XIII. Dub. 10.

Penitentem contra Ballam ex ignorantia probabiliter peccantem Confessarius, qui eam scit, nec admoneat, nec instituire tenetur, cum talis penitens nec peccet eam probabiliter ignorando, nec transgrediendo: ea. Quia circa de consang. Ad. 4. de confess. q. 7. post 5. q. vnde absolueret potest contentem, quem videt ignorantia iuris humani probabiliter a peccato excusari, & præsertim, si suspicaretur eum de veritate monitum, illam non amplecturum. Sicut etiã Prelatus cum ignorantibus matrimonium suum inualide contractum, dissimulare potest, immo & debet, quando scandalum ex contrario facto nasci probabiliter timeret.

DECISIO XIV. Dub. 11.

Orator legens siue ex officio, siue sponte, non tenetur docere legem quæ non ligat illos incolentes Prouinciam, in qua legit; potest tamen si velit, simul docendo rationem, quæ eos ibi non ligat: quia nulla lege tenetur ad primum, nec alicubi a secundo prohibetur. Arg. c. consulti, 2. q. 4. & cap. 2. de translat. prelat.

DECISIO XV. Dub. 12.

Confessarius contentem tenentem opinionem, de qua ipse dubitat, immo si credat contrariam opinionem,

nē, cui ipse adhæret, esse veram, absolueri potest, quoties penitentem vel auctoritate, vel ratione contraria probabili, niti videt; vel etiam si probabiliter credit, quod illa sua admonitione nihil aliud efficiet, quam quod odiosam apud doctos confessionem reddet, aut quod penitēs non emendabitur.

DECISIO XVI. Dub. 13.

16 **Q**ui multa beneficia diuisa in titulum, quorum vnum suo statui decenti sufficit, sine dispensatione, vel consuetudine, possidet, mortaliter peccat. ca. Conquerentem, de cler. non resid. & gloss. in c. dudum 2. de elect. S. Thom. Quidl. 8 art. 19. & Quidl. 9 art. 19. & Nau. in Man. c. 25. nu. 125. Quamuis enim multa habere possit si legitime venita, aut annexa fuerint, c. vno. 10. q. 3. & c. extirpanda, §. qui vero. de preben. non tamen si sint diuisa; sicut etiam vnum in titulum, & aliud ad tempus commendatum ad sex menses tantum, si sit ecclesia parochialis, habere potest; c. Nemo, de elec. in 6. non tamen retinere potest vnu in titulum, & aliud commendatum in perpetuum, cum huius eadem ratio sit, que de dato ad titulum est. Cardin. Alex. in c. cum autem, distinct. 44. lo. Maior. 4. d. 24. q. 13. Nec tamen semper illicitum est duo beneficia habere, nisi iuste quis duo beneficia retinere potest residentiam personalem non requirunt, quorum alterum non sufficit ad honestam sustentationem, etiam absque vlla dispensatione ex Conc. Tri. sess. 24. c. 17. de reform. Ex dispensatione autem & consuetudine iusta (que non minus valet quam dispensatio) etiam plura beneficia personalem residentiam requirunt, iusta causa sine peccato haberi possunt.

DECISIO XVII.

17 **P**lura beneficia tenere sua natura non adeo in aliu est, vt per circumstantiam aliquam iustificari non possit; nec etiam adeo indifferens est, vt sine aliqua circumstantia iustificari liceat, sed omnino necessaria est aliqua circumstantia, que sufficit ad tollendū deformitatem, qua ipsa multitudo beneficiorū præ se fert; ex S. Tho. Quidl. 9. ar. 15. Talis autem est circumstantia eius, cui attenda personæ suæ qualitate, non sufficit vnum beneficium ad honeste, decenterque viuendum talibus, puta, quia in eo est nobilitas animi virtus. Nobilitas, aut scientia c. de multa. de preben. Item tamen prudentia, sagacitas, & industria aliquid, vt speretur plura eis, quibus præest, profuturus, etiam absens, quam communiter alius præsens, & potius illa sumit propter utilitatem beneficiorum aut subditorum quæ propriam. Innoc. in cap. iam dudum. de preb. Talis etiam circumstantia est defectus aliorum idoneorum. Host. in c. graue, de preb.

DECISIO XVIII. Dub. 14.

18 **E**piscopus in locis, in quibus habetur consuetudo præscripta, vt lapsi etiam ob heresim, vel schisma, per Episcopos reconcilientur, non obstantibus iuribus illa consuetudine antiquioribus, c. si lapsi, & c. minor. d. 50. & c. de lapsis, 16. q. 6. sic peccantes, reconciliare possunt, cum iura humana, consuetudine contraria, legitime præscripta tolli possint c. fin. de consuetud. Sin vero canones noui, vel Bullæ denegantes Episcopis huiusmodi facultatem reconciliandi, illis in locis recepti sint, nec per consuetudinem legitime abrogati, necessario seruandi sunt; vnde in excommunicationes, & irregularitates reseruatas Papæ ab ipsomet, vel eius Legato, vel in id delegato, postea incurrentes, non obstante difficultate, aut itineris longitudine, absolutionem, & dispensationem a Papa petere tenentur, nec ab Episcopis absolui possunt; quamuis ob impedimentum veniendi ad Urbem ab excommunicatione aliquando absolui queant, ex Nau. in Manua. c. 27. nu. 46.

DECISIO XIX. Dub. 15.

19 **C**um residentia in beneficio curato de iure diuino sit, nemo nisi iusta de causa, & modo a Concilio Tridentino sess. 6. c. 1. de reform. & sess. 23. c. 1. de reform. præscri-

pto a residentia excusari potest, ita, vt nec in locis ubi præfatum Concilium nondum est receptum, nec aliqua consuetudine, induci poterit, vt quis in beneficio curato non resideat, nisi iusta causa ad sit; iustam autem causam non residendi perperis circumstantijs personæ loci, temporis, & alijs, iudex arbitratu potest; c. de causis de offic. deleg. nec opus est scripta licentia in eis regnis, in quibus Concilium Tridentinum nondum receptum est, quia nec iure diuino, nec aliquo humano anteriori ea requiritur.

DECISIO XX. Dub. 16.

20 **O**rdinatus ordine sacro absoluit, id est, sine titulo beneficii, vel patrimonij, non solum secundum Canones antiquos, cap. Neminem, & ca. sanctorum, dist. 70. sed etiam secundum Concil. Tri. sess. 21. c. 2. de reform. renouans illos Canones ipso iure suspensus est, donec cum eo dispenseur. c. Per ius. 3. de simonia. Et Episcopus sciens vel scire debens, talem ordinans ordinatum alere tenetur, c. cum secundum, de presb. sequi tamē si per mendacia, & fraudem ordinandus fingendo titulum decepit Episcopus; tunc enim ordinatus est suspensus, sed ordinans eum alere non tenetur; cum scias, & dolus nemini patrocinari debeant. cap. Sedes Apostolica, de rescrip.

Quicquid sit de veritate rei, an scilicet, Concilium Tridentinum sess. 21. de reform. cap. 2. per illa verba, *Antiquorum Canonum penam inuouendo*, renouauerit solum *caput Neminem*, & *cap. Sanctorum*, dist. 70. ita vt ordinatus sine titulo beneficii, aut patrimonij, si secularis sit, suspensionem incurrat, vel solum inuouauerit *cap. Cum secundum de prebend.* ita vt episcopus talem ordinans, ordinatum alere teneatur, & aliqui referunt Sacram Congregationem censere inuouatam tantum penam *cap. cum secundum* alij vero dicunt, eandem Congregationem censere inuouatam solum penam *cap. Neminem*, & *cap. Sanctorum*. Hoc vnum modo certū est post Bullam Sixti V. que incipit, *Sanctum*, & *salutare*, edita anno 1588. Episcopi sic male promouentem aliquem secularem ad sacros ordines sine titulo sufficientis beneficii, vel patrimonij, siue id scierit, siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita iustus et rores, & probabilis facti ignorantia eum excuset, a collatione primæ tonsuræ ac omnium ordinum, & ab executione omnium munerum Pöficialium, eo ipso suspensus est, & ab ingressu ecclesie in terditum sit, vero ordinatus ab executione, ministerio, & exercitio ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores perpetuo suspensus est, & obtentis beneficijs quibuscumque ipso facto priuatur, & ad illa, & alia similia, vel dissimilia in posterum obtinenda, in perpetuum inhabilis efficitur.

DECISIO XXI. Dub. 17.

21 **F**ilius illegitimus in ecclesia, in qua pater eius beneficiū aliquod habuerit, vel habet, non solum sacrum solemniter facere, aut Euangelium, vel Epistolam solemniter cantare prohibetur, sed neque Missam tanquam externam, & peregrinum priuatim celebrare, nec Sacris, vel Cantorem in eadem ecclesia agere potest; cum negari non possit, cum aliqua illorum faciendo, ministrare aliquo modo in illa ecclesia; Arg. rubri, de cleri. non ordin. minist. & Clem. 1. de reg. & ca. perleſtis, dist. 25. Quod tamen omnino prohibitum est ratione fugandi memoria incontinentiæ paternæ.

DECISIO XXII. Dub. 18.

22 **F**ilius presbiteri in eadem ecclesia, in qua pater, beneficium habere non potest, quod si de facto habuit ante Tridentinum, non vacauit ipso iure, donec laberetur timestre, datum ad permittendum pro altero alterius ecclesie vt patet sess. 25. cap. 15. de reform. sin vero illum post Concilium quæsiuit, nihil in illo consecutus fuit, cum factus sit inhabilis ad illud; & collatio inhabili facta non valeat. c. cum in cunctis, §. fin. de elec. & c. inter ceteras, de rescrip.

DECISIO XXII. *Dub. 19.*

Habens duo impedimenta essentialia, quorum vnū est publicum, & alterum secretum, vt si quis contraxerit cum consanguinea in quarto gradu, cuius sororem carnaliter prius cognouerit, si obtenta sit dispensatio super vno impedimento Matrimonij publico, non facta mentione de altero occulto, scilicet incestu, & postea impetretur gratia ab aliquo, qui eam concedere potest pro occulto, etiam non narrando publicum impedimentum, valida erit dispensatio, cum nullo iure cautum sit, quod in impetratione dispensationis super vno impedimento Matrimonij fieri debeat mentio de alijs, ad hoc, vt valeat dispensatio quoad impedimentum, ad quod illa impetretur; & obligatio non inducitur ipso iure, non est inducenda: Arg. c. consulari, 2. q. 4. & cap. 2. de translat. prelat. cum sola taciturnitas eius, quod iura exprimere iubent, gratiam vitiat. Rota de reser. 3. r. in nouis. Man. c. 22. num. 85. maxime cum incestus magna ex parte sint occulti, cognatio autem vt plurimum publica; & si in impetratione impedimenti publici consanguinitatis & cognationis exprimendus esset incestus, cogere tur impetrans seipsum in famam, & etiam alium frequenter proderet, contra ius naturale, quo vetamur nos, & alios infamare: cap. Quis aliquando, §. non tibi dico, de penit. dist. 1. vnde etiam & absolutio ab vna excommunicatione, alia tacita valet. Gloss. recep. in c. ex parte, de offic. ordin. Et collatio beneficii facta criminoso, criminis irregularitatem non inducens, aut inhabilitatem, non facta mentione de illo crimine, valida censetur.

DECISIO XLIV. *Dub. 20.*

Confessarius absolutionem ob peccata, quæ sibi non est confessus, penitentem negare non potest, sed neque interrogare penitentem tenetur, nisi quando probabiliter credit eum per obliuionem, verecundiam, vel aliam causam iniustam aliquid tacitum, quod est de necessitate confitendum: vnde nec tenetur confessarius interrogare Episcopos, vel alios habentes dignitates, de beneficiorum pluralitate quia credunt se iusta dispensatione, vel ratione vel auctoritate probabiliter peccata excusari; quandoquidem confessarius absolvere potest confessum nitentem, opinionem contraria ei, quam ipse habet: Si autem se accusent de huiusmodi pluralitate, vel consilium ab eo petent, tenetur eis suam opinionem dicere, & si absque illa ratione, vel opinione contraria ei obedire renuant, absolutionem eis iuste denegare poterit, cum ad absolutionem conferendam necesse sit a statu peccati confessi discedere. Nau. in Man. c. 21. nu. 55.

DECISIO XXV. *Dub. 21.*

Villas & Diplomata Papæ suppressentes, & illa publicari prohibentes, nisi ex privilegio id faciant, excommunicationem incurrunt, a qua nisi respiciant, absolui non debent. Nau. in Man. cap. 27. nu. 55.

DECISIO XXVI. *Dub. 22.*

Exigentes gabellas, & pædagia indifferenter a clericis & religionis commissione suorum domoium, vel propria auctoritate, quocumque prætextu probabiliter, vel necessario, non habendo ad eam rem Privilegium a Sede Apostolica, vel proprio Principe sed solum id ex depravata consuetudine faciunt, excommunicationem incurrunt; Quamquam, de censib. in 6. & Cle. pen. tit. eo. nisi ignorantia probabilis talis excommunicationis eos excuset.

DECISIO XXVII. *Dub. 23.*

Hereticis & Gabellas Iudæis, & alijs infidelibus locare possunt, dum modo Rex, vel dominus terre Christianum aliquem ad illas exigendum deputet, & non permittat, vt ipse Iudæus per se, vel alium a se deputatum illas exigat, cap. ex speciali, de Iudæis. Nec cum Iudæis, paganis, aut Saracenis Christiani mercimoniam exercere vetantur, Argum. capitul. Cum sit nimis, de Iudæis, ex cap. armis, & alijs, quæ ad eos deferri prohibentur capit.

DECISIO XXVIII. *Dub. 24. 30. 31.*

Catholici cum hæreticis, & schismaticis, qui non sunt denunciati excommunicati, licet sint notorie hæretici, contrahere, & commercium habere sine peccato possunt: secus autem si sint excommunicati denunciati, ea, cum excommunicato, 1. 1. q. 3. & Extravag. Ad euitanda. Nauar. in Man. c. 22. nu. 35. cum sapte multitudine hæreticorum, & necessitas communicandi, & negotiandi facit licitum, quod alias non esset. Quod non est licitum de reg. iur. vitanda est tamen nimia familiaritas siue cum hæreticis, siue cum alijs infidelibus c. Nullus, c. omnes, 28. q. 1. & c. cum sit nimis, & c. fin. de Iudæis. & Nauar. in Manua. cap. 27. nu. 57.

DECISIO XXIX. *Dub. 25.*

Schismatici, & hæretici, cum in Bulla cenzæ Domini excommunicati sint, ad ecclesiam redire volentes, reconciliari non possunt nisi per habentem auctoritatem absoluentis eos a censura, sed neque ab habente talem potestatem absoluenti sunt nisi suum schisma abiurent, si sit tale quod hæresim implicat.

DECISIO XXX. *Dub. 26.*

Matrimonium cum hæreticis contrahere Catholico non licet, cap. caue, 28. quest. 1. & Nau. in Manua. ca. 22. num. 48. contractum tamen tenet. Pacta vero quæ solent ab huiusmodi fieri, puta, si masculus nascatur, baptizetur in ea fide, cuius est pater; si femella, in matris fide, turpia sunt, & non valent, cap. fina. de condit. apposit.

DECISIO XXXI. *Dub. 27.*

Schismaticorum filij ad scholas Catholicorum venire permitti possunt, si hæc sit via, & gradus aptus ad eorum conuersionem: Argu. cap. cum in cunctis, de elect. E. contra vero Catholicis scholas hæreticorum adire non licet.

DECISIO XXXII. *Dub. 28.*

Schismaticorum, & hæreticorum non denunciatorum oblationes accipere, & offerentes, ad sacras conciones, & alia officia sacra, quibus interesse voluerint, admittere licet: eo quod hæc admissio ad sacra gradus quidam est & medium ad persuadendum eis conuersionem, & fidem Catholicam; & in his quæ pertinent ad salutem animæ, etiam cum excommunicatis denunciatis colloqui possumus, cap. cum voluntate, de sentent. excom.

DECISIO XXXIII. *Dub. 29.*

Quamuis Catholici cum hæreticis, & schismaticis notorijs communicare possunt, si non fuerint denunciati excommunicati, eos tamen in patrimonios admittere non licet: quia id esset eis cooperari ad peccatum: c. 1. de offic. deleg. si tamen admissi fuerint, cognationem spirituales contrahunt ex S. Tho. 4. d. 42. q. 1. art. 3. & Sylu. verb. Matrimonium. 8. q. 7.

DECISIO XXXIV. *Dub. 32.*

Absolui non possunt hæretici, & schismatici in articulo mortis, nec ad sepulturam sacram admitti, nec aliorum sacramentorum participes fieri, qui explicitè in specie, vel saltem implicite in genere non recedunt ab omnibus erroribus suis, licet recedant a bona parte eorum & sperare salutem, capit. Sint plures, de pen. dist. 3. Quamuis si morbus, vel periculum mortis adeo vrget, vt non possit omnes errores derelinqui, nec de veritate contraria speciatim instrui, sufficit derelictio generalis cum proposito speciatim derelinquendi postquam fuerit instructus; quia licet teneamur aliqua explicitè credere, non tamen omnia, ita S. Tho. 2. 2. quest. 2. ar. 8. & Nau. in Manua. prelat. d. 4. nu. 19. & c. 11. nu. 18.

DECISIO XXXV. *Dub. 33.*

35 **Q**uod si aliquid emittitur pacto de retrovendendo simulate, animo magis mutandi, quam emendi, & mortaliter peccat, & usuram committit. Qui autem minoris iusto pretio, etiam dempta parte, qua illud pactum pretium diminuit, peccat quidem peccato iniustitiæ, sed non usuræ coram Deo: licet aliquando coram hominibus præsumatur usura ex Nau. in Man. c. 17. nu. 247.

DECISIO XXXVI. *Dub. 34.*

36 **V**suræ à tutoribus in pupillarum pecunijs accrescentis commissa, a pupillis, quamuis ipsi non peccauerint, restitui debet, postquam sciuerint per eum modum iniquum bona sua creuisse, nec absolui potest qui sic questu restitueret noluerit. Ita Nau. in Man. c. 17. nu. 253.

DECISIO XXXVII. *Dub. 35. 36.*

37 **L**ibros prohibitos etiam suæ arti vitiles, & liberos hæreticos scienter legentes, etiam studio, eorum errores cognoscendi, ut eos lucidius populo explicare, ac refellere valeant, ex communicationem Bullæ Cæne Domini incurrunta qua non nisi a Papa extra articulum mortis absolui possunt. Nec eos legendi facultatem Episcopus, nisi ex speciali delegatione Papæ dare valet.

Aduertendum quantum ad libros prohibitos, qui nihil de religione tractant, non teneri auctoris sententiam: Quia licet legentes huiusmodi libros peccati mortalis reatum incurrant, & Episcoporum arbitrio seuerè puniri possint, iuxta Bullam Pij Papæ IV. quæ incipit, Dominici gregis. editam anno Domini incarnationis Millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vigesima quarta Martij, Pontificatus sui anno Quarto, quæ in Bullario habetur, & est 99. eiusdem in ordine. quam etiam Bullam eiusque peras Clemens Papa VIII. confirmat in Bulla sua, quæ incipit *Sacrosanctum* edita anno Millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, die decima septima Octobris Pontificatus sui anno quarto; tamen in excommunicationem Bullæ Cæne non incurrunta, quod modo Bulla Cæne non comprehendit nisi hæreticorum libros, *hæresim continentes, vel de religione tractantes, ut constat ex Bulla Cæne Clementis Papæ VIII. anno Millesimo quingentesimo nonagesimo octavo.*

DECISIO XXXVIII. *Dub. 37.*

38 **E**piscopus post Concilium Tridentinum sess. 2. in decreto de obseru. in celeb. Miss. licentiam dare non potest Missas celebrandi apud infirmos, quamuis ante Concilium illam dare potuisset.

DECISIO XXXIX. *Dub. 38. & 39.*

39 **F**ertis tempore Curati prius infectis Sacramenta ministrare debent, ne eos sine necessarijs remedijs ad salutem mori patiantur: postea vero sanis eadem ministrat si non sit periculum in factionis, quod si adsit, illis licentiâ sumendi Sacramenta ab alijs dare debent. Arg. ca. ubi periculum maius de elec. in 6. & cap. duo mala, dist. 13. Quo tempore pestis Sacerdotes simplices cum merito magno in ciuitate manere, & cum licentia Sacramenta illis ministrare possunt: Parochi autem illa vel per se ipsos, vel per alios idoneos ministros, etiam infectis ministrare tenentur. c. Aduertitas, 7. q. 1. & S. Th. 2. 2. q. 26. art. 5.

DECISIO XL. *Dub. 40.*

40 **E**ucharistiæ delatio, & processio publica iuste omitti possunt, ubi ab hæreticis, & infidelibus dehonestatio aliqua probabiliter boni & prudentis viri arbitrio timeatur, Quia huiusmodi processiones, & deportationes publicè iure humano institutæ sunt, & iusta ex causa legi humanæ contrauenire sine peccato licet, ut ait S. Th. 1. 2. qu. 96. art. 9. & 2. 2. qu. 147. art. 3. Archid. in c. vltimam dist. 76. & Nau. in Man. c. 23. nu. 69.

DECISIO XLI. *Dub. 41. 42. & 43.*

41 **E**cclésiasticus super Decimis per viam possessorijs seu interdictis retinendæ, vel restituendæ possessionis, vel

innouationis secularem adire potest, via tamen directa per titos, iudices seculares super huiusmodi decimis, & alijs spiritualibus quatenus spiritualia sunt, adire nequit: Arg. c. Bene quidem, dist. 96. & cap. decernimus, & ca. Quanto, de iudic. Et si de suo consensu, vel fauore, ad eundem iudicem laicum pro decimis se trahi patiat, excommunicationem decimam quartam Bullæ Cæne Domini incurrit: factus tamen si inuitus traheretur, siue pro decimis, siue pro causis beneficialibus, vel alijs causis spiritualibus.

DECISIO XLII. *Dub. 44. & 45.*

42 **S**icut Domini seculares colonos suos adscriptos, seu adscriptos glebæ terræ, quam vel ipsi, vel eorum maiores colendam acceperunt, ex eo quod cum in principio quando ad eos migrarunt, præfati Domini domos, boves & alia ad vitam necessaria colonis illis ea lege donarunt, ut ipsi & eorum filij seu successores ad manionem obligarentur, nec eam inuitis Dominis relinquere eorum fati, & l. cum scimus, & glo. in rub. C. de agri. & cons. lib. 1. cum ex eorum pagis aliò habitandi gratia transmigrant, iuste persequi, & vendicare possunt; Ita etiam ecclesiæ, & ecclesiastici viri, similes colonos & seruos adscriptos habentes, bona conscientia eodem rigore viri, & similitè se gerere circa suos subditos possunt, nec isdem emigrandi aliò, vel alterius vitæ suscipiendæ facultatem concedere, præsertim quod etiam in monasteria, & religiosis vbiq; gentium habeant donatos, & oblatos, qui licet vere religiosi non sint, Clem. 1. de decim. & gl. ibid. cap. in presentia, de probat. & ibi Panor. & in c. vl. de success. ab intest. a monasterijs tamen iuste recedere nequeunt. d. cap. in presentia, & c. vt priuilegia, de priuileg.

DECISIO XLIII. *Dub. 46.*

43 **C**lericus iurisdictionem criminalem habens, & per se metipsum cognoscens de criminibus, ob quæ imponenda est pœna mortis, vel mutilationis secuta morte, vel membri mutilatione sit irregularis, c. Sententiam. Ne clericus vel monachus per alios tamen vicarios suos generales, vel speciales delegatos prædictam iurisdictionem exerceat licet sequatur mors, vel mutilatio iusta, vel iniusta, irregularitatem non incurrit c. Episcopus, eo. tit. in 6.

DECISIO XLIV. *Dub. 47.*

44 **S**icut Iudæis officium, cui aliqua præminentia est annexa dare, vel concedere non licet: ita multo minus hæretico notorio illud concedere fas est, cum longè peior infidelitas sit hæresis, quam Iudaismus, vel Paganismus, ut ait S. Th. 2. 2. q. 10. art. 6.

DECISIO XLV. *Dub. 48.*

45 **H**æreticus quamuis in foro exteriori a solo Papa, vel eius speciali delegato absolui possit, in foro tamen interiori, seu conscientie Episcopus eum vel per se, vel per alium suum subditum absolueret valet ex Conc. Trid. sess. 24. ca. 6. de reform. cum omnis potestatem ordinariam absoluedi ex officio habens, eam alteri delegare potest cap. fin. de offic. ord. Hanc tamen potestatem generalem absoluedi hæreticos concedere, seu vicarium, vel generalem delegatum ad eos absoluedum constituere non potest Episcopus, sed tantum in casibus particularibus, cum illi occurrerint. Potest autem penitens, qui ob verecundiam, vel aliud impedimentum Episcopum personaliter adire non potest, per confessarium, vel aliquem alium eum adire, ut sic de mandato eius, per alium absoluaetur.

DECISIO XLVI. *Ex cons. 2. alias 5.*

46 **Q**ui ante Concilium Tridentinum impetrauit relectum a Papa assumendi primam tonsuram, & quatuor ordines minores, a quo malet antistite, & post quæ assumpti primam tonsuram superuenit Concilium statuens, sess. 23. c. 8. de reform. ne quis nisi a proprio Episcopo, vel de consensu eius, etiâ virtute rescripti generalis, vel specialis ordinaretur, non potest virtute præfati rescripti, sine licentia, vel consensu sui Episcopi, quatuor minores accipere: quia licet noua constitutio ad præscripta regulariter

riore non extendatur, capit. fin. de constitut. fallit tamen quoties de effectu futuro, agit, qui sine effectu præterito stare, & consistere potest Gloss. in Clemen. vt hi qui iuret, in posterum. de ætat. & qualit.

DECISIO XLVII.

Ex consil. 3. alias 11.

Bulla Pij IV. que incip. *Romanum*. & est 109. in ordine eiusdem, edita 1564. & Bulla Pij V. incip. *intolerabilis*, & est 87. in ordine eiusdem, edita 1569. in beneficiariorum confidentiariorum late, ad excludendum, & arcendum dolos, & fraudes, & vota caprande mortis aliene, que per huiusmodi confidentias beneficia illicitas induci solent odiosa censende sunt, & restringenda; eo quod lex omnis facta in odium aliquorum, vel alicuius rei censeri debet odiosa, & restringenda. l. Qui exceptionem ff. de condit. indeb.

DECISIO XLVIII.

Cum constitutio odiosa, non extendi, sed potius restringi debet; capit. Odis, de reg. iu. in 6. pensionem per confidentiam transferens, pænas Bullæ contra confidentiam beneficiale late non incurrit, cum pensio nec beneficium sit, nec res spiritualis, sed temporalis, nec obligat ad dicendas horas Canonicas, nec habet perpetuam durationem, nec residentiam requirit, quæ tamen omnia beneficia de iure communi requirunt, c. Consequente, & capit. fin. de cle. non resi. & renunciari potest, & remitti gratuito sine vlla superioris auctoritate, ex Card. Alex. in cap. Agathoxe. dist. 63. immo cum Papæ auctoritate pecunia redimi potest.

DECISIO XLIX.

Ex consil. 4. alias 3.

Lex Principis secularis prohibens equos extra regnum suum asportari, cum sit præiudicialis, pænalis, odiosa, & in odium delicti inducta, in foro conscientie clericos extrahentes equos suos in suis equitijs genitos non obligat, præsertim cum lex Imperatoria etiam generaliter loquens, & nullam de clericis specialem faciens mentionem, clericos non includat, si sit præiudicialis: Arg. cap. 1. de noui oper. nunc. & cap. Si in adiutorium dist. 10. sed neque lex hæc laicos in conscientia obligat, cum recepta solum sit quoad pænam externam, non autem quoad pænam æternam; lex autem recepta, quoad pænam temporalem, nõ obligat quoad pænam æternam, si non sit recepta etiam quoad illam. Neque confessorij, neque penitentis eruditio consueuerunt huiusmodi legis obseruantiam, auilangere, aut in foro interiori accipere, reputantes legi satisfieri soluendo pænam temporariam, cum deprehenderetur eorum transgressio. Ita Nauarr. in Manu. cap. 23. num. 62.

DECISIO L.

Ex consil. 5. alias 7.

In Capitulis Generalibus Religiosorum, vbi multæ nationes concurrunt, legitime fieri potest constitutio, ne in Priores, aut Abbates Monasteriorum plures, quam tres de vna natione eligantur, cum statutum hoc multis de causis rationabile esse possit, scilicet, ne alijs detur causa superbiendi, alijs murmurandi, aut alijs nimium suæ genti, vel nationi tribuendi. Quando autem eligi nõ possent omnes digni de omnibus nationibus, nisi plures quæ tres eligerentur de vna, tunc plures de illa eligi possent; quia nunquam eligendus est indignus ex S. Thom. 2. 2. q. 63. artic. 2.

DECISIO LI.

Ex consil. 6. alias 2.

Quod responderet Papa de iure respondendo alicui que renti, vel interroganti eum super aliquo dubio iuris, censetur velle, vt in similibus casibus idem respondeatur; quia vero Papa, aliquando vt Papa loquitur, aliquando vero vt Doctor, ex circumstantijs temporis, loci, modi & causa respondendi, & interrogandi, & scribendi, & dicendi, colligi potest in dubio, an vt Papa, vel vt Do-

ctor in tali materia responderet censetur.

DECISIO LII.

Ex consil. 7. alias 20. de sententia excommunicationis.

Extrauagans Pij Quinti de electione superiorum ordinis Minorum excommunicans suspendens, & per mensem carceri mancipans eum, qui ad officium obtinendum, quorumuis fauorem extra religionem procurat; non punit fratrem procurantem literas ad quosdam electores, vt ei fauerent, si postea dictis literis non vtatur; lex enim pænalis restringenda est, capitul. Pæna. de penit. dist. 1. nec ultra finem a legislatore intentum ligat, cum actus agentium nõ operentur ultra intentionem eorum. capit. fin. de præbend. Et intentio Pontificis est, ne electores propter fauores indignos dignis, vel minus dignos dignioribus præferant; qui finis & intentio cessat, si procurans literis non vtatur; talis enim verè fauorem non procurat, cum literæ alicui fauori non sint, donec ad eum, ad quem dantur, perueniant.

DECISIO LIII.

Quarta de consil. in Nouis. deest in antiquis.

Quamuis domicilium originis firmitus, & immutabilius sit, l. 1. & l. si. ad municip. quia tamen domicilium habitationis principalius est Gloss. in capitulo. statutum, ver. vnam diariam, de rescrip. in 6. adeo vt diecesis appellatione in dubio venit illa, que est domicilij habitationis, immo & stylus Curie habet, vt orator exprimes diecesim, cuius est, exprimat diecesim habitationis, non Natiuitatis: Hinc fit quod licet tractatum alicubi esset, pæna Spoletii, etiã a Papa sub pæna excommunicationis late sententiæ confirmatum, vt pro nulla muliere ciuitatis Spoletii, vel eam habitante dari, aut recipi possit dos maioris summe mille florenorum, nihilominus tamen si Spoletanus origine, etiam cum Spoletana origine, in alio loco, pæna Romæ, Matrimonium contrahat, ibique domicilij constituat, cum proposito ibi habitandi, licet potest sponse parès dotem filie augere, & sponsus illud auctarium recipere, absque eo quod excommunicationem incurrant: si quidem statutum ciuitatis Spoletanæ quamuis omnes illius ciues, hoc est, habentes in ea domicilium, liget: attamen ibi natos, sed alibi habitantes non ligat. Statutum. n. ciuitatis non nisi sue iurisdictioni subiectos obligare potest, eo quod cum statuere iurisdictionis sit, solum eos comprehendit, qui ei subiacent, l. fin. de iurif. omni. iud. & cap. 2. de constit. in 6. lbi vero nati, sed alibi extra territorium habitantes, iurisdictioni illius non sunt subiecti.

DECISIO LIV.

Octava de consil. in Nouis. deest in antiquis.

Cum statuta Papalia sint, que Capitulum Generale auctoritate Apostolica condit, & inferior statuta superioris tollere nequeat ex Felin. in capitulo. cum accessissent, de Constitut. Capitulum non Generale representatiuum Capituli Generalis, statuta in huiusmodi Capitulo Generali per definitiuam sententiam tollere non potest, eo quod sententia definitiuam irrevocabilis est etiã ab eodem iudice, seu Capitulo Generali sententiam illam ferente capit. cum in literis, de offic. deleg. & l. iudex ff. de re iudic. vnde si quid iniuste in Capitulo Generali statutum esset, ad solum Papam, cui Capitulum illud Generale immediate subijcitur, per appellationem recurrendum est.

TITVLVS III.

De Rescriptis.

SUMMARIVM.

- 1 Parochus sine vlla monitione infra annum cessante impedimento presbyter ordinari debet, alias parochialem perdit, nec eum ignorantia excusat.
- 2 Exemptio per possessionem quadraginta annorum prescribitur.
- 3 Subre-